



Б.М. Микичак

2023р.

## РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### Економіка торгівлі

Спеціальність **076 «Підприємництво та торгівля»**

Галузь знань **07 «Управління та адміністрування»**

Освітньо-кваліфікаційний ступінь **фаховий молодший бакалавр**

Вид дисципліни **обов'язкова**

**Робоча програма навчальної дисципліни Економіка торгівлі**


**Розробник:** О.М. Любчак, викладач циклової комісії галузей знань «Управління та адміністрування», «Сфера обслуговування»

**Робоча програма схвалена** (протокол № 1 від 31.08.2023 р.)


на засіданні циклової комісії галузей знань «Управління та адміністрування», «Сфера обслуговування»

Голова циклової комісії  М.М.Коляса


**Робоча програма погоджена**

Заступник директора з навчально-методичної роботи  Л.П.Лакоцька

**Робоча програма погоджена**

Завідувач торгово-економічного відділення  З.П.Кінаш

**Робоча програма погоджена**

Методист  О.В.Папроцька

## 1. Опис навчальної дисципліни

Курс	Семестр	Кількість кредитів ЄКТС	Кількість годин						Форма контролю	
			Всього	Аудиторні			Самостійна робота	Індивідуальні завдання	Екзамен	залік
				лекцій	Практичні (семінарські)	лабораторні				
III	V	3,5	90	28	20	-	42	-	4	

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

**Мета:** є формування вмінь і навичок щодо комплексного розуміння проблем управління господарсько-фінансовою діяльністю торговельного підприємства.

**Завдання:** набуття компетентностей на основі засвоєння основних теоретичних положень та придбання необхідних практичних навичок, формування у студентів знань щодо основ функціонування підприємств торгівлі у ринкових умовах господарювання, певний рівень економічного мислення, що дасть їм змогу орієнтуватись в конкретних економічних ситуаціях ринку, приймати економічно обґрунтовані господарські рішення

### Міждисциплінарні зв'язки:

навчальна дисципліна «Економіка торгівлі» поглиблює та конкретизує знання студентів, здобуті в процесі вивчення дисциплін «Політекономія», «Економічний аналіз», «Організація і технологія торговельних процесів», «Комерційна діяльність», «Логістика», «Бухгалтерський облік»

## 3. Очікувані результати навчання з дисципліни

**3.1 Перелік загальних (ЗК) і спеціальних компетентностей (СК) випускника** відповідно освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра:

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність спілкуватись державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК5. Здатність спілкуватись іноземною мовою.

ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології

ЗК7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

СК1. Здатність враховувати основні закономірності та сучасні досягнення у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

СК2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо діяльності підприємства.

СК4. Здатність визначати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

СК6. Здатність виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК7. Здатність застосовувати основи обліку, оподаткування і страхування у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

СК8. Здатність визначати і задовольняти потреби споживачів як пріоритетних суб'єктів ринку.

СК9. Здатність використовувати логістичні системи у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

**3.2 Нормативний зміст підготовки здобувачів фахової передвищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра:**

РН3. Володіти державною та іноземною мовами у професійній діяльності.

РН4. Використовувати сучасні комп'ютерні й телекомунікаційні технології обміну та поширення професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

РН5. Здійснювати пошук, самостійний відбір інформації з різних джерел у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

РН7. Застосовувати всебічні спеціалізовані емпіричні і теоретичні знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання у практичній діяльності.

РН9. Застосовувати інноваційні підходи у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

РН12 виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур.

РН13. Застосовувати отримані навички з основ обліку, оподаткування і страхування у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

РН14. Визначити потреби споживачі для формування асортименту товарів у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

РН15. Застосовувати моделі електронної комерції в діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур.

РН16. Використовувати логістичні системи у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

РН17 визначити основні показники діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур для забезпечення їх ефективності.

#### **Результати навчання для дисципліни:**

##### **Знати:**

- сутність ринку товарів і послуг, роль і значення торгівлі в національній економіці;
- економічну характеристику окремих видів торговельної діяльності;
- основні напрямки його господарсько-фінансової діяльності;
- організаційні структури торгівлі, види та форми торговельної діяльності;
- складові ресурсного потенціалу підприємства та шляхи його ефективного використання;
- особливостями формування товарообороту підприємств оптової і роздрібно торгівлі;
- механізм формування економічних результатів господарсько-фінансової діяльності торговельного підприємства;
- методичні підходи щодо оцінювання економічних ресурсів торговельного підприємства, витрат та результатів ефективності його діяльності;
- шляхи підвищення ефективності господарської діяльності торговельного підприємства

##### **Вміти:**

- характеризувати поняття торгівлі, комерційного підприємництва, визначати види її діяльності;
- аналізувати та прогнозувати торговельний оборот на внутрішньому та зовнішньому ринках,
- здійснювати моніторинг кон'юнктури споживчого ринку, факторів, що впливають на його формування;

- характеризувати специфіку функціонування роздрібних та оптових торговельних підприємств, визначати функції та особливості посередницьких торговельних підприємств;
- аналізувати та планувати обсяги діяльності;
- визначати необхідні ресурси та оцінювати результативність їх використання;
- характеризувати товарні запаси та здійснювати їх нормування;
- оцінювати та планувати витрати обігу торговельного підприємства та характеризувати раціональні напрями їх скорочення;
- визначати показники результативності та ефективності діяльності торговельного підприємства, джерела їх підвищення;
- визначати рівень конкурентоспроможності та характеризувати види ризиків і фактори впливу на торговельну діяльність.

#### 4. Структура навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість годин			
	Всього	Лекції	Практичні	Самост.
Тема 1. Торгівля як самостійна галузь народного господарства	6	2		4
Тема 2. Торговельне підприємство в системі ринкових відносин	8	2	2	4
Тема 3. Стратегія діяльності торговельного підприємства та її обґрунтування	8	2	2	4
Тема 4. Споживчий ринок товарів і послуг.	8	2	2	4
Тема 5. Товарооборот роздрібних торгових підприємств	4	2		2
Тема 6. Товарооборот оптових підприємств торгівлі	6	2	2	2
Тема 7. Трудові ресурси (персонал) торгового підприємства	6	2		4
Тема 8. Система організації оплати праці	6	2	2	2
Тема 9. Оподаткування торговельної діяльності	8	4	2	2
Тема 10. Основні фонди торгового підприємства.	8	2	2	4
Тема 11. Доходи торгових підприємств, їх характеристика та резерви збільшення	8	2	2	4
Тема 12. Витрати торговельного підприємства	6	2	2	2
Тема 13. Прибуток та рентабельність від торгової діяльності	8	2	2	4
<b>ВСЬОГО</b>	<b>90</b>	<b>28</b>	<b>20</b>	<b>42</b>

#### 5. Зміст навчальної дисципліни

##### 5.1. Теми лекційних занять

№ п/п	Тема та зміст заняття	К-сть год.
1.	<b>Тема 1. Торгівля як самостійна галузь народного господарства</b> Сутність торгівлі та її функції. Роль торгівлі та завдання її реформування. Види торгівлі, тенденції та напрямки їх розвитку. Позамагазинні форми торгівлі	2
2.	<b>Тема 2. Торговельне підприємство в системі ринкових відносин</b> Торговельне підприємство як самостійний господарюючий суб'єкт ринку.	2

	Види підприємств торгівлі, їх класифікація та характеристика. Економічні методи управління діяльністю торговельного підприємства.	
3.	<b>Тема 3. Стратегія діяльності торговельного підприємства та її обґрунтування</b> Мета і завдання функціонування підприємства на ринку. Стратегія діяльності підприємства: її сутність, види та етапи розробки	2
4.	<b>Тема 4. Споживчий ринок товарів і послуг</b> Товарні ринки як економічна категорія. Споживання і купівельна спроможність населення. Попит і товарна пропозиція. Суть та склад товарних запасів торговельного підприємства. Ціна як важіль економічного впливу на розвиток економіки	2
5.	<b>Тема 5. Товарооборот роздрібних торгових підприємств</b> Соціально-економічна характеристика роздрібного товарообороту. Сутність значення товарообороту підприємства як економічної категорії та показника діяльності. Склад і структура роздрібного товарообороту. Місце роздрібного товарообороту в процесі ринкових відносин. Класифікація товарообороту роздрібних торгових підприємств. Вплив факторів на обсяг реалізації товарів та управління роздрібним товарооборотом.	2
6.	<b>Тема 6. Товарооборот оптових підприємств торгівлі</b> Суть, функції оптового товарообороту, його стан та напрями розвитку. Показники оптового товарообороту та мета їх аналізу.	2
7.	<b>Тема 7. Трудові ресурси (персонал) торгового підприємства</b> Характеристика персоналу торгового підприємства. Продуктивність праці працівників торгового підприємства, система показників, методи оцінки та резерви зростання.	2
8.	<b>Тема 8. Система організації оплати праці</b> Види заробітної плати та їх характеристика. Вибір форми та системи організації заробітної плати. Характеристика плану з праці торгового підприємства та методика його розробки.	2
9.	<b>Тема 9. Оподаткування торговельної діяльності</b> Податкова система України. Податкове законодавство. Загальна система оподаткування. Спрощена система оподаткування.	2
10.	<b>Тема 9. Оподаткування торговельної діяльності</b> Спрощена система оподаткування. Особливості функціонування єдиного податку для суб'єктів малого та середнього бізнесу. Особливості оподаткування заробітних плат	2
11.	<b>Тема 10. Основні фонди торгового підприємства</b> Поняття основних фондів та їх економічна характеристика. Класифікація основних фондів та їх структура. Оцінка та відтворення основних фондів підприємства.	2
12.	<b>Тема 11. Доходи торгових підприємств, їх характеристика та резерви збільшення</b> Поняття доходів торгових підприємств. Склад та джерела утворення доходів торгового підприємства. Характеристика доходів торгового підприємства	2
13.	<b>Тема 12. Витрати торговельного підприємства</b> Поняття затрат і витрат обігу торгового підприємства. Класифікація витрат обігу.	2
14.	<b>Тема 13. Прибуток та рентабельність від торгової діяльності</b> Економічний зміст прибутку торгового підприємства та джерела його утворення. Рентабельність торгового підприємства та показники, що її характеризують.	2
	<b>Всього</b>	<b>28</b>

## 5.2. Практичні заняття

№ п/п	Тема та зміст заняття	К-сть год.
1.	<b>Тема 1. Торгівля як самостійна галузь народного господарства</b> <b>Тема 2. Торговельне підприємство в системі ринкових відносин</b> Організація та функціональна структура торгівлі. Організація матеріальної відповідальності в торгівлі. Функціональна та соціальна структура торгівлі, їх характеристика	2
2.	<b>Тема 3. Стратегія діяльності торговельного підприємства та її обґрунтування</b> Конкурентоспроможність торговельного підприємства та методи її оцінки. Стратегічний потенціал торговельного підприємства та його конкурентний статус	2
3.	<b>Тема 4. Споживчий ринок товарів і послуг</b> Види товарних ринків за різними ознаками. Пропозиція споживчих товарів: особливості, джерела та механізм формування товарних ресурсів. Споживчий попит як форма прояву потреби та елемент ринку. Поняття кон'юнктури ринку та методичні засади її оцінки. Конкуренція на споживчому ринку: чинники, що її обумовлюють, методи оцінки рівня конкуренції.	2
4.	<b>Тема 5. Товарооборот роздрібних торгових підприємств</b> <b>Тема 6. Товарооборот оптових підприємств торгівлі</b> Організаційні основи функціонування роздрібно торгівлі. Організаційна побудова і розвиток роздрібно торгівельної мережі. Економічна характеристика оптової торгівлі. Товарооборот торговельного підприємства	2
5.	<b>Тема 7. Трудові ресурси (персонал) торгового підприємства</b> <b>Тема 8. Система організації оплати праці</b> Особливості праці в підприємствах торгівлі. Характеристика трудових ресурсів торговельного підприємства. Поняття, показники та методи оцінки продуктивності праці робітників торговельного підприємства. Фактори, що визначають продуктивність праці на підприємствах торгівлі. Форми і системи оплати праці та матеріальне стимулювання на підприємствах торгівлі.	2
6.	<b>Тема 9. Оподаткування торговельної діяльності</b> Системи оподаткування торговельного підприємства. Порядок нарахування та сплати податків та зборів.	2
7.	<b>Тема 10. Основні фонди торгового підприємства</b> Основні фонди торговельного підприємства: Види їх зносу. Амортизація основних фондів.	2
8.	<b>Тема 11. Доходи торгових підприємств, їх характеристика та резерви збільшення</b> Вплив цінової політики підприємства на формування комерційного доходу від реалізації товарів. Показники, що характеризують обсяг та рівень комерційного доходу від реалізації товарів торговельного підприємства. Фактори, що впливають на формування його обсягу та складу.	2
9.	<b>Тема 12. Витрати торговельного підприємства</b> Показники, що характеризують витрати підприємств. Фактори впливу на витрати і собівартість продукції і послуг на підприємствах торгівлі. Шляхи	2

	зниження витрат (собівартості) продукції і послуг на підприємствах торгівлі	
10.	<b>Тема 13. Прибуток та рентабельність від торгової діяльності</b> Порядок визначення прибутку та рентабельності торговельного підприємства.	2
	<b>ВСЬОГО</b>	<b>20</b>

### 5.3. Самостійна робота

№ п/п	Тема та зміст заняття	К-сть год.
1.	<b>Тема 1. Торгівля як самостійна галузь народного господарства</b> Торгівля як самостійна галузь економіки. Система та механізм функціонування торговельного підприємництва.	4
2.	<b>Тема 2. Торговельне підприємство в системі ринкових відносин</b> Нормативно-правові акти, що регламентують діяльність торгових підприємств умовах ринкової економіки. Формати торгівлі	4
3.	<b>Тема 3. Стратегія діяльності торговельного підприємства та її обґрунтування</b> Конкурентоспроможність торговельного підприємства та методи її оцінки. Стратегічний потенціал торговельного підприємства та його конкурентний статус.	4
4.	<b>Тема 4. Споживчий ринок товарів і послуг</b> Розвиток споживчого ринку в Україні. Шляхи вдосконалення функціонування споживчого ринку	4
5.	<b>Тема 5. Товарооборот роздрібних торгових підприємств</b> Вихідні передумови, принципи та порядок розробки стратегії розвитку товарообороту підприємства	2
6.	<b>Тема 6. Товарооборот оптових підприємств торгівлі</b> Методика аналізу плану оптового товарообороту	2
7.	<b>Тема 7. Трудові ресурси (персонал) торгового підприємства</b> Матеріальне стимулювання праці персоналу торгових підприємств, його форми, особливості вибору та напрями вдосконалення	4
8.	<b>Тема 8. Система організації оплати праці</b> Аналіз формування та використання фонду оплати праці торгового підприємства. Аналіз фонду заробітної плати	2
9.	<b>Тема 9. Оподаткування торговельної діяльності</b> Вибір системи оподаткування суб'єктами господарювання.	2
10.	<b>Тема 10. Основні фонди торгового підприємства</b> Економічні втрати підприємства від морального зносу основних фондів. Загальні та специфічні показники ефективності використання основних фондів.	4
11.	<b>Тема 11. Доходи торгових підприємств, їх характеристика та резерви збільшення</b> Фактори, які визначають розмір доходів торгового підприємства, резерви їх збільшення	4
12.	<b>Тема 12. Витрати торговельного підприємства</b> Шляхи зниження витрат торговельного підприємства.	2
13.	<b>Тема 13. Прибуток та рентабельність від торгової діяльності</b> Фактори, що формують прибутки і рентабельність торгового підприємства	4
	<b>Всього</b>	<b>42</b>



## 6. Індивідуальне завдання

Індивідуальні завдання мають на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання. Індивідуальні завдання виконують студенти самостійно під керівництвом викладачів. Як правило, індивідуальні завдання виконуються окремо кожним студентом.

## 7. Методи навчання

Під час вивчення навчальної дисципліни використовуються такі методи:

- лекції із застосуванням технічних засобів (мультимедійний проектор);
- практичні заняття із закріпленням і поглибленням знань студентів з основних проблем курсу через розгляд конкретних практичних завдань з предмету, розгляд нормативних документів.

## 8. Критерії оцінювання знань, умінь і навичок студентів з дисципліни

Рівні навчальних досягнень	Оцінка за національною шкалою	Бали	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
відмінно	5	90-100	A	Студент вільно і творчо володіє навчальним матеріалом, визначеним програмою. Вміє використовувати різноманітні джерела знань, систематично поповнює знання, вміє застосовувати знання при вирішенні професійних питань. Уміє вдаватися до діалогу, доводити власну громадську позицію. Виконав 100% обсягу самостійної роботи. Брав участь у конференціях, семінарах, писав творчу роботу, реферат. За підсумками тестування або тесту правильно відповідає на 90-100% питань.
добре	4	82-89	B	Студент добре володіє матеріалом, але має незначні ускладнення при відповіді; потребує незначної допомоги викладача при виборі напрямку відповіді та допускає незначні помилки, неточну аргументацію. Має незначні труднощі при діалоговій бесіді і доказах власної думки. Виконав 100% обсягу самостійної роботи. Брав участь семінарах, писав реферат. За підсумками тестування правильно відповідає на 70 - 89% питань.
		74-81	C	
задовільно	3	64-73	D	Студент користується лише окремими знаннями дисципліни, порушує логіку відповіді, відповідь недостатньо самостійна, допускаються суттєві помилки в знаннях та поясненні питань дисципліни мова спрощена; викладач постійно коректує відповідь студента. Студенту важко підтримувати бесіду, не вистачає доказів для обґрунтування власного
		60-63	E	

Рівні навчальних досягнень	Оцінка за національною шкалою	Бали	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
				погляду. Виконав не менше 70% обсягу самостійної роботи. За підсумками тестування правильно відповідає на 50 - 69% питань.
незадовільно	2	35-59	FX	Студент не володіє необхідними знаннями, не володіє практичними навичками дисципліни. Виконав менше 50% обсягу самостійної роботи або зовсім не виконав самостійної роботи. За підсумками тестування правильно відповідає на 0 - 49% питань.
		1-34	F	

### 9. Розподіл балів, які отримують студенти

9. Розподіл балів, які отримують студенти					
Поточне тестування, самостійна робота та модульний контроль				Екзамен	Сума
Модуль 1		Модуль 2			
Теми 1-6	МКР – 1	Теми 7-13	МКР – 2		
4 по 3 бали	23	6 по 2 бали	23	30	100
12		12			

### Методичне забезпечення

1. Методичні рекомендації до виконання практичних занять.
2. Конспект лекцій з дисципліни «Економіка торгівлі»

### 10. Рекомендована література

#### Базова навчальна література

1. Конституція України: [Текст]: офіц. текст: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р.: станом на 1 січ. 2006 р.]. – К.: Мін-во Юстиції України, 2006. – 124 с. – ISBN 966-7630-14-5.
2. Господарський кодекс України [Текст]: офіц. текст: за станом на 20 січ. 2007 р. – Х.: Одиссей, 2007. – 240с. – ISBN 966-633-516-6.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. №2755-VI : за станом на 01.01.2017р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// zakon2.rada.gov.ua](http://zakon2.rada.gov.ua).

#### Допоміжна література

1. Балджи М.Д. Економіка і організація торгівлі: навчальний посібник// М.Д.Балджи, І.А.Допіра, В.О. Однолько. – Київ: Кондор-видавництво, 2017.-368с.
2. Власова Н.О. Економіка торгівлі: навч. посіб. / Н.О. Власова, М.В. Чорна, В.А. Гросул та ін. – Х.: ТОВ «Видавництво «СВІТ КНИГ», 2014. - 520 с.
3. Лігоненко Л.О., Носуліч А.М., Новікова Н.М. Економіка торгівлі (у рисунках, схемах та таблицях): навчальний посібник. К.: Київ. нац.торг.-екон. ун-т, 2014. 228 с.
4. Торговельне підприємництво : монографія / за наук. ред. С. В. Князя. Л. : «Львівська Політехніка», 2015. 724 с.